

Schuiven op de arbeidsmarkt

Auteur(s):

Keuzenkamp, H.A.

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4146, pagina 261, 3 april 1998

Rubriek:

Van de redactie

Trefwoord(en):

arbeidsmarkt, belastingen

Het paarse kabinet had als strijdleus 'werk, werk, werk'. Wie op de afgelopen vier jaar terugkijkt ziet dat de werkgelegenheid steeg: in 1995 (het eerste volle regeringsjaar voor dit kabinet) met 75.000 arbeidsjaren, in 1996 met 97.000 en in 1997 met 111.000¹. Voor het lopende jaar wordt een nog iets grotere stijging verwacht. Fantastisch. Toch?

Kijken we naar de keerzijde, de ontwikkeling van de werkloosheid. Het aantal mensen met een werkloosheidsuitkering blijft vrijwel constant. In het piekjaar 1995 waren het er 792.000, sindsdien is het een beetje afgekald tot 740.000 in 1997. Alleen al gezien de grote inspanningen op het gebied van aanvullend werk ('Melkertbanen') zou je toch een forsere daling verwachten. Op de een of andere manier wil het niet lukken om de mensen aan de kant weer vlot te trekken. Gelukkig zijn onze beleidsmakers zich van het probleem bewust. Met de kabinetsformatie in zicht wordt driftig nagedacht over het beleid dat nodig is om nu ook de werkloosheid te slechten.

Een eenvoudige methode lijkt het hervredelen van werk. GroenLinks heeft schuiven met banen via de 32-urige werkweek in het programma staan en krijgt daarmee een pluim van het Centraal Planbureau. De werkgelegenheid groeit van 1999 tot 2002 jaarlijks met 0,6% extra, de werkloze beroepsbevolking daalt met 1,3%. Een betere score dan VVD, CDA, D66 en PvdA! GroenLinks maakt dankbaar gebruik van de dwaling in de rekenmodellen van het CPB, die bekend staat als de 'lump of labour fallacy': de hoeveelheid arbeid is gegeven en kan naar believen worden herschikt. Misschien kunnen de rekenmeesters toch nog eens een blik werpen op het artikel van Broersma e.a. dat onlangs met deze dwaling afrekende², of alvast klaar gaan zitten voor de beschouwingen over arbeidsduurverkorting van Kapteyn e.a. die binnenkort in *ESB* verschijnen³.

Om mensen met een werkloosheidsuitkering weer aan de slag te krijgen zijn andere maatregelen nodig, in aanvulling op de maatregelen die in de afgelopen jaren al genomen zijn. Momenteel wordt in beleidskringen een discussie gevoerd over vraagbeleid versus aanbodbeleid. Is de vraag naar (minder productieve) arbeid gering, door bijvoorbeeld de hoge loonkosten onderin, of is het aanbod van mensen met een werkloosheidsuitkering te klein, omdat de overstap van uitkering naar loon niet aantrekkelijk genoeg is?

In de afgelopen vier jaar is vooral geprobeerd de vraag te stimuleren. Daarvoor is de 'SPAK' bedacht: de specifieke afdrachtkorting die werkgevers krijgen als ze een laagbetaalde kracht in dienst nemen. Daarboven is een extra afdrachtkorting mogelijk voor het in dienst nemen van langdurig werklozen. Bij elkaar bedraagt de korting voor werkgevers dan f 8.160 per jaar (in 1998). Bij enkele experimenten (zoals de 'witte werkster') kan de loonkostenreductie nog verder oplopen. Hoewel het om nuttige, belangrijke maatregelen gaat, is het effect op de werkloosheid beperkt en blijkt het in sommige gevallen zelfs zeer moeilijk om aan (laagbetaald) personeel te komen.

Om die reden krijgt de aanbodbank nu meer belangstelling. Helemaal nieuw is dat natuurlijk niet: de Commissie Andriessen pleitte vier jaar geleden al voor het vergroten van het verschil tussen uitkering en netto (minimum)loon, bijvoorbeeld door een fors hoger arbeidskostenforfait. Deze maatregel is slecht gericht: het is niet doelmatig om Cor Boonstra met een hogere arbeidsaftrek aan te moedigen meer te gaan werken. Meer doelgericht is een heffingskorting op verdiend inkomen onderin het loongebouw, om er voor te zorgen dat wit werk beter 'schuift', vergeleken met een uitkering. Deze 'earned income tax credit' (EITC) beheerst op dit moment de beleidsdiscussie. In het onderliggende nummer van *ESB* wordt uitgebreid op de merites van dit instrument ingegaan.

Het is zeer waarschijnlijk dat in de kabinetsformatie besloten wordt zo'n werknemerssubsidie in te voeren, in aanvulling op de reeds bestaande werkgeverssubsidie SPAK. De discussie zal vooral gaan over de maatvoering en de precieze afstemming op die SPAK. Het artikel van [Van Koesveld](#) (medewerker bij het Ministerie van Economische Zaken) geeft concrete suggesties. In een reactie toont arbeidsmarkt-econoom Theeuwes zich zeer gematigd positief over de plannen: het blijft immers bij het vullen van gaten met gaten, zolang de onderliggende verstoringen op de arbeidsmarkt (waaronder het minimumloon) onbespreekbaar blijven. Daarnaast is er een risico dat de combinatie van subsidies voor werkgever en werknemer leidt tot meer fraude: beide partijen krijgen daar belang bij. Nog belangrijker is dat een werknemerssubsidie de marginale wig vergroot. Toetreding tot de arbeidsmarkt wordt aantrekkelijker, maar doorstroming wordt moeilijk. Omdat toetreding (en dan vooral afscheid nemen van een uitkering) momenteel het meest urgente probleem is, moet het doorstroomprobleem maar op de koop toe genomen worden.

Fiscale maatregelen zullen echter niet toereikend zijn om de werkloosheid op te lossen. Daarvoor zijn een actief sanctiebeleid voor onwilligen, en vooral een activeringsbeleid voor de uitvoerders van de sociale zekerheid nodig. Institutionele vernieuwing is belangrijker, maar ook moeilijker, dan het verschuiven van banen of lasten.

Thema: De earned income tax credit, het (naast-)beste plan voor de arbeidsmarkt

[Een contract voor schuldreductie](#), S.C.W. Eijffinger

[Lastenverlichting met de earned income tax credit](#), E.B.K. van Koesveld

Reactie: [De naast-beste oplossing](#), J.J.M. Theeuwes

Boekbespreking: [Het belang van werk](#), J. Muysken

Discussie: [Loonsubsidie voor werknemers](#), A.C. de Goederen

Naschrift: [Pas op de armoedeval!](#), W.B. Roorda en E.H.W.M. Vogels

[EITC, prikkel of beloning?](#), S. Cnossen

1 CPB, *Macro Economische Verkenning 1998*, bijlage A4.

2 L. Broersma, J. Koeman en C.N. Teulings, [Arbeidsaanbod en werkgelegenheid](#), *ESB*, 5 november 1997, blz. 836-839.

3 A. Kapteyn, A. Kapteyn en A. Zaidi, [Korter werken, minder werk](#), *ESB*, 24 april 1998, blz. 332-336, en A. Kapteyn, A. Kalwij en A. Zaidi, [Arbeidsduurverkorting internationaal vergeleken](#), *ESB*, 24 april 1998, blz. 336-338